

RECOMANDĂRI

RECOMANDAREA COMISIEI

din 17 iulie 2012

privind accesul la informațiile științifice și conservarea acestora

(2012/417/UE)

COMISIA EUROPEANĂ,

având în vedere Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, în special articolul 292,

întrucât:

- (1) Comunicarea Comisiei intitulată „Europa 2020”⁽¹⁾ propune dezvoltarea unei economii bazate prioritar pe cunoaștere și inovare.
- (2) Obiectivele fixate de strategia Europa 2020 sunt prezentate mai în detaliu în inițiativele emblematice „O agendă digitală pentru Europa”⁽²⁾ și „O Uniune a inovării”⁽³⁾. Printre măsurile care trebuie întreprinse în cadrul „Agendei digitale” se numără diseminarea pe scară largă a cercetării finanțate din fonduri publice, prin publicarea datelor și a lucrărilor științifice în regim de acces liber. Inițiativa „O Uniune a inovării” invită la instituirea unui cadru al Spațiului European de Cercetare (SEC) care să contribuie la eliminarea obstacolelor din calea mobilității și a cooperării transfrontaliere. În cadrul inițiativei se afirmă că ar trebui promovat accesul liber la publicații și date provenite din cercetarea finanțată din fonduri publice, iar accesul la publicații ar trebui să devină un principiu general aplicabil proiectelor finanțate prin programele-cadru pentru cercetare ale UE.
- (3) La 14 februarie 2007, Comisia a adoptat Comunicarea privind informațiile științifice în era digitală: acces, diseminare și păstrare⁽⁴⁾, însoțită de un document de lucru al serviciilor Comisiei. Aceasta a oferit o imagine de

ansamblu a situației din Europa în ceea ce privește publicațiile științifice și conservarea rezultatelor cercetărilor, examinând chestiuni relevante de ordin organizațional, juridic, tehnic și financiar.

- (4) Comunicarea a fost urmată, în noiembrie 2007, de Concluziile Consiliului privind informațiile științifice în era digitală: acces, diseminare și conservare. Concluziile invitau Comisia să testeze accesul liber la publicațiile științifice rezultate din proiecte finanțate prin programele-cadru de cercetare ale UE și includeau un set de măsuri care urmau să fie întreprinse de către statele membre. Deși în unele dintre domeniile abordate în concluziile Consiliului s-au înregistrat evoluții pozitive, obiectivele fixate nu au fost îndeplinite în totalitate, iar progresele făcute de statele membre au fost inegale. Este nevoie de o acțiune la nivelul UE, pentru a exploata la maximum potențialul de cercetare al Europei.
- (5) Politicile privind liberul acces urmăresc să ofere cititorilor acces gratuit la publicațiile științifice evaluate *inter pares* și la datele cercetărilor, cât mai rapid posibil în cadrul procesului de diseminare și să permită utilizarea și reutilizarea rezultatelor cercetării științifice. Aceste politici ar trebui puse în aplicare ținându-se cont de provocarea reprezentată de chestiunea drepturilor de proprietate intelectuală.
- (6) Politicile privind accesul liber la rezultatele cercetării științifice ar trebui să se aplice tuturor activităților de cercetare care beneficiază de finanțare publică. Așteptările legate de aceste politici vizează îmbunătățirea condițiilor de desfășurare a activităților de cercetare prin diminuarea duplicării eforturilor și reducerea la minimum a timpului dedicat căutării și accesării informațiilor. Se va accelera astfel progresul științific, facilitându-se cooperarea, atât la nivelul UE, cât și cu țările terțe. Respectivele politici vor răspunde și solicitărilor comunității științifice privind un acces mai larg la informațiile științifice.
- (7) Datorită faptului că actorii societali au posibilitatea de a interacționa în cadrul ciclului cercetării, calitatea, relevanța, acceptabilitatea și sustenabilitatea rezultatelor inovării sunt ameliorate prin integrarea așteptărilor, necesităților, intereselor și a valorilor societății. Liberul acces este o caracteristică esențială a politicilor statelor membre vizând o cercetare și o inovare responsabile, el punând rezultatele cercetărilor la dispoziția tuturor și facilitând implicarea societală.

⁽¹⁾ COM(2010) 2020 final, 3.3.2010, disponibilă la adresa: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:RO:PDF>.

⁽²⁾ COM(2010) 245 final/2 din 26.8.2010, disponibilă la adresa: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0245:FIN:RO:PDF>.

⁽³⁾ COM(2010) 546 final din 6.10.2010, disponibilă la adresa: http://ec.europa.eu/research/innovation-union/pdf/innovation-union-communication_en.pdf#view=fit&pagemode=none.

⁽⁴⁾ COM(2007) 56 final din 14.2.2007, disponibilă la adresa: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52007DC0056:RO:NOT>.

- (8) La rândul lor, întreprinderile vor profita și ele de lărgirea accesului la rezultatele cercetării științifice. Se va ameliora în special capacitatea de a inova a întreprinderilor mici și mijlocii. Politicile privind accesul la informațiile științifice ar trebui prin urmare să faciliteze și accesul companiilor private la informațiile științifice.
- (9) Internetul a schimbat în mod fundamental lumea științei și a cercetării. De exemplu, comunitățile de cercetare au testat noi moduri de înregistrare, certificare, diseminare și conservare a publicațiilor științifice. Politicile în materie de cercetare și finanțare trebuie să se adapteze acestui nou mediu. Ar trebui făcute recomandări statelor membre în sensul adaptării și dezvoltării propriilor politici privind accesul liber la publicațiile științifice.
- (10) Accesul liber la datele cercetării științifice îmbunătățește calitatea datelor, reduce necesitatea duplicării cercetării științifice, accelerează progresul științific și ajută la combaterea fraudei în domeniul științei. În raportul său final intitulat *Riding the wave: How Europe can gain from the rising tide of scientific data* ⁽¹⁾ din octombrie 2010, Grupul de experți la nivel înalt privind datele științifice pune accentul pe importanța fundamentală a partajării și conservării datelor fiabile rezultate din procesul cercetării științifice. Prin urmare, o acțiune politică în domeniul accesului la date trebuie întreprinsă de urgență și trebuie recomandată statelor membre.
- (11) Conservarea rezultatelor științifice este de interes public. Ea a fost în mod tradițional, responsabilitatea bibliotecilor, în special a Serviciului de depozit legal al bibliotecilor naționale. Volumul rezultatelor generate de cercetare cunoaște o creștere exponențială. Ar trebui instituite mecanisme, infrastructuri și soluții de software care să permită conservarea pe termen lung a rezultatelor cercetării sub formă digitală. Finanțarea sustenabilă a conservării reprezintă un imperativ, deoarece costurile curării conținutului digital sunt încă relativ ridicate. Ținând cont de rolul important al conservării pentru utilizarea viitoare a rezultatelor cercetării, ar trebui ca statelor membre să le fie adresată o recomandare privind instituirea sau consolidarea unor politici în acest domeniu.
- (12) Politicile care urmează să fie elaborate de statele membre ar trebui definite la nivel național sau subnațional, în funcție de prevederile constituționale și de repartizarea responsabilităților în materie de definire a politicii de cercetare.
- (13) Existența unor infrastructuri electronice solide care să susțină sistemul informațiilor științifice va îmbunătăți accesul la informațiile științifice și conservarea pe termen lung a acestora, fapt ce poate stimula cercetarea colaborativă. În conformitate cu Comunicarea Comisiei intitulate „Infrastructuri TIC pentru e-știință” ⁽²⁾, infrastructurile electronice sunt înțelese a fi „un mediu în care resursele cercetării (hardware-ul, software-ul și conținutul) pot fi ușor puse în comun și accesate de fiecare dată când este necesar, pentru realizarea unei cercetări ameliorate și mai eficiente.” Ar trebui prin urmare recomandată dezvoltarea în continuare a acestor infrastructuri și interconectarea lor la nivel european.
- (14) Trecerea la accesul liber reprezintă un efort la scară mondială, așa cum o demonstrează strategia revizuită privind contribuția UNESCO la promovarea accesului liber la informațiile științifice și la cercetare ⁽³⁾ și declarația OCDE privind accesul la datele cercetării finanțate din fonduri publice ⁽⁴⁾. Statele membre ar trebui să se alăture acestui efort la scară mondială și ar trebui să dea un exemplu, prin cultivarea unui mediu de cercetare deschis și colaborativ, bazat pe reciprocitate.
- (15) Ținând cont de etapa de tranziție pe care o parcurge sectorul editorial, părțile interesate trebuie să colaboreze îndeaproape pentru a sprijini procesul de tranziție și a căuta soluții durabile pentru procesul de publicare a lucrărilor științifice.
- (16) La 12 decembrie 2011, Comisia a adoptat un pachet de măsuri constând într-o comunicare privind datele deschise, o propunere de directivă de modificare a Directivei 2003/98/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 17 noiembrie 2003 privind reutilizarea informațiilor din sectorul public ⁽⁵⁾ și din noi norme ale Comisiei referitoare la documentele pe care le deține. Pachetul prezenta strategia Comisiei privind datele deschise într-un cadru unic și coerent, care cuprindea acțiuni incluzând, printre altele, prezenta recomandare.
- (17) Prezenta recomandare este însoțită de o comunicare în care Comisia definește propria viziune și politică în ceea ce privește accesul liber la rezultatele cercetării. Această trece în revistă acțiunile pe care le va întreprinde Comisia, în calitate de organism care asigură finanțarea cercetării științifice de la bugetul Uniunii.
- (18) Alături de prezenta recomandare și de comunicarea care o însoțește, Comisia adoptă o comunicare intitulată „Un parteneriat consolidat al Spațiului European de Cercetare pentru excelență și creștere” în care stabilește prioritățile-cheie pentru concretizarea Spațiului European de Cercetare, una dintre acestea fiind optimizarea circulației și a transferului de cunoștințe științifice și a accesului la acestea,

⁽²⁾ COM(2009) 108 final.

⁽³⁾ <http://www.unesco.org/new/fileadmin/MULTIMEDIA/HQ/CI/CI/images/GOAP/OAF2011/213342e.pdf>.

⁽⁴⁾ <http://www.oecd.org/dataoecd/9/61/38500813.pdf>.

⁽⁵⁾ JO L 345, 31.12.2003, p. 90.

⁽¹⁾ <http://cordis.europa.eu/fp7/ict/e-infrastructure/docs/hlg-sdi-report.pdf>.

RECOMANDĂ STATELOR MEMBRE:

Acces liber la publicațiile științifice

1. Să definească politici clare vizând diseminarea publicațiilor științifice rezultate din cercetarea finanțată din fonduri publice și accesul liber la acestea. Aceste politici ar trebui să prevadă:

- obiective și indicatori concreți pentru măsurarea progreselor înregistrate;
- planuri de punere în aplicare, inclusiv repartizarea responsabilităților;
- planificarea financiară aferentă.

Să se asigure că, urmare a aplicării acestor politici:

- accesul liber la publicațiile rezultate din cercetarea finanțată din fonduri publice este disponibil cât mai curând posibil (de preferință imediat) și, în orice caz, în termen de maximum șase luni de la data publicării (douăsprezece luni în cazul științelor sociale și umaniste);
- sistemele de acordare a licențelor contribuie, în mod echilibrat, la liberul acces la publicațiile științifice rezultate din cercetarea finanțată din fonduri publice, fără a aduce atingere legislației aplicabile privind drepturile de autor și în conformitate cu aceasta, încurajând cercetătorii să își păstreze drepturile de autor și acordând, în același timp, licențe editorilor;
- sistemul carierelor academice sprijină și recompensează cercetătorii care aderă la o cultură a partajării rezultatelor propriilor cercetări prin asigurarea, mai exact, a accesului liber la propriile publicații și prin elaborarea, încurajarea și utilizarea unor modele, criterii și indicatori noi și alternativi de evaluare a carierelor;
- transparența este ameliorată, în special prin informarea publicului cu privire la acordurile dintre instituțiile publice sau grupurile de instituții publice și edituri privind furnizarea informațiilor științifice. Aici ar trebui incluse acordurile referitoare la așa-numitele „big deals” (oferțele grupate), și anume oferirea unui preț redus pentru formulele de abonament care includ ambele versiuni ale revistelor (electronică și pe hârtie);
- întreprinderile mici și mijlocii și cercetătorii independenți dispun de accesul cel mai larg și mai ieftin posibil la publicațiile științifice rezultate din cercetarea finanțată din fonduri publice.

2. Să se asigure că instituțiile de finanțare a cercetării responsabile cu gestionarea finanțării publice a activităților de cercetare și instituțiile academice care beneficiază de finanțare publică pun în aplicare politicile prin:

- definirea unor politici instituționale vizând diseminarea publicațiilor științifice și liberul acces la acestea; elaborarea unor planuri de implementare la nivelul respectivelor organisme de finanțare;

- punerea la dispoziție a fondurilor necesare pentru diseminare (inclusiv liberul acces), permițând existența mai multor canale, inclusiv, după caz, a infrastructurilor digitale și a unor metode noi și experimentale de comunicare academică;

- adaptarea sistemelor de recrutare și de evaluare a carierei cercetătorilor, precum și a sistemului de evaluare pentru acordarea de granturi de cercetare, astfel încât să fie recompensați cercetătorii care aderă la cultura partajării rezultatelor propriilor cercetări. Sistemele astfel îmbunătățite ar trebui să țină cont de rezultatele cercetării puse la dispoziție prin intermediul regimului de acces liber și să dezvolte, să încurajeze și să utilizeze modele, criterii și indicatori noi și alternativi de evaluare a carierei;

- furnizarea de orientări cercetătorilor cu privire la modul în care trebuie să se conformeze politicilor liberului acces, în special în ceea ce privește gestionarea propriilor drepturi de proprietate intelectuală pentru a asigura accesul liber la propriile publicații;

- desfășurarea de negocieri comune cu editorii pentru a obține cele mai bune condiții posibile în ceea ce privește accesul la publicații, inclusiv utilizarea și reutilizarea acestora;

- garantarea faptului că rezultatele activităților de cercetare finanțate din fonduri publice sunt ușor de identificat prin mijloace tehnice adecvate, inclusiv prin metadata asociate versiunilor electronice ale rezultatelor cercetării.

Acces liber la datele cercetărilor

3. Să definească politici clare vizând diseminarea și accesul liber la datele cercetărilor finanțate din fonduri publice. Aceste politici ar trebui să prevadă:

- obiective și indicatori concreți pentru măsurarea progreselor înregistrate;
- planuri de punere în aplicare, inclusiv repartizarea responsabilităților (de exemplu, licențele corespunzătoare);
- planificarea financiară aferentă.

Să se asigure că, urmare a aplicării acestor politici:

- datele cercetărilor finanțate din fonduri publice devin accesibile publicului, putând fi utilizate și reutilizate de către acesta prin intermediul infrastructurilor electronice digitale. Trebuie să se țină cont, în mod corespunzător, de o serie de preocupări, cum ar fi cele din sfera confidențialității, a secretelor comerciale, a securității naționale, a intereselor comerciale legitime și a drepturilor de autor. Datele, know-how-ul și/sau informațiile, indiferent de forma sau de natura lor care, anterior activității de cercetare, erau deținute de părți de drept privat în cadrul unui parteneriat public-privat și care au fost identificate ca atare nu fac obiectul acestei obligații;

- seturile de date devin ușor de identificat, ele putând fi conectate la alte seturi de date și publicații prin intermediul unor mecanisme adecvate și că sunt furnizate informațiile suplimentare necesare evaluării și utilizării corecte a acestora;
- instituțiile responsabile cu gestionarea finanțării din fonduri publice a cercetării și instituțiile academice finanțate din fonduri publice acordă asistență la punerea în aplicare a politicii naționale, prin instituirea unor mecanisme care să permită partajarea datelor cercetărilor și să o recompenseze;
- sunt promovate și/sau puse în aplicare programe de studiu de nivel avansat pentru formarea de noi profiluri profesionale în domeniul tehnologiilor de prelucrare a datelor.

Conservarea și reutilizarea informațiilor științifice

4. Să consolideze conservarea informațiilor științifice prin:
 - definirea de politici și punerea lor în aplicare, inclusiv o repartizare a responsabilităților privind conservarea informațiilor științifice, alături de o planificare financiară corespunzătoare, pentru a asigura curarea și conservarea pe termen lung a rezultatelor cercetării (a datelor provenind din cercetarea primară și a tuturor celorlalte rezultate, inclusiv a publicațiilor);
 - garantarea punerii în practică a unui sistem eficient de arhivare electronică a informațiilor științifice care să acopere publicațiile create pe suport digital și, după caz, seturile de date aferente;
 - conservarea hardware-ului și a software-ului necesar pentru citirea în viitor a informațiilor, sau prin migrarea în mod regulat a informațiilor către noile medii hardware și software;
 - promovarea unor condiții care să permită părților interesate furnizarea de servicii cu valoare adăugată bazate pe reutilizarea informațiilor științifice.

Infrastructuri electronice

5. Să continue dezvoltarea infrastructurilor electronice care stau la baza sistemului de diseminare a informațiilor științifice prin:
 - sprijinirea infrastructurilor de date științifice pentru diseminarea cunoștințelor, a institutelor de cercetare și a organismelor de finanțare pentru a acoperi toate etapele ciclului de viață al datelor. Aceste etape ar trebui să includă achiziția, curarea, metadatele, proveniența, identificatorii persistenți, autorizarea, autentificarea și integritatea datelor. Trebuie elaborate abordări care să permită o înțelegere comună a descoperirii datelor în toate disciplinele, reducând astfel curba învățării necesară pentru a atinge obiectivele de productivitate;
 - sprijinirea formării și a perfecționării unor noi contingente de informaticieni experți ai calculului în

flux intens de date, inclusiv a unor specialiști, tehnicieni și administratori de date;

- mobilizarea crescută a resurselor existente; pornind de la acestea, statele membre ar trebui să garanteze eficiența economică și să inoveze în domenii precum cel al instrumentelor de analiză, al vizualizărilor, al sprijinului decizional, al modelelor și instrumentelor de modelare, al simulării sau al noilor algoritmi și al software-ului științific;
 - consolidarea infrastructurii de acces la informațiile științifice și de conservare a acestora la nivel național și prin alocarea fondurilor necesare;
 - asigurarea calității și a fiabilității infrastructurii, inclusiv prin utilizarea unor mecanisme de certificare a arhivelor de date;
 - asigurarea interoperabilității dintre infrastructurile electronice la nivel național și mondial.
6. Să creeze sinergii, la nivel național și mondial, între infrastructurile electronice naționale, prin:
 - contribuțiile la interoperabilitatea infrastructurilor electronice, în special prin abordarea schimbului de date științifice, ținând seama de experiența acumulată cu proiectele existente și cu infrastructurile și software-ul dezvoltate la nivel european și mondial;
 - sprijinirea eforturilor de cooperare transnaționale care promovează utilizarea și dezvoltarea infrastructurilor pentru tehnologiile informației și comunicațiilor destinate învățământului superior și activităților de cercetare.

Dialog multilateral la nivel național, european și internațional

7. Să participe la dialoguri multilaterale la nivel național, european și/sau internațional privind modalitățile de promovare a liberului acces la informațiile științifice și a conservării acestora. Participanții ar trebui să analizeze în special:
 - modalitățile de corelare a publicațiilor cu datele suport;
 - modalitățile de îmbunătățire a accesului și de menținere sub control a costurilor, de exemplu prin intermediul negocierilor comune cu editorii;
 - crearea unor noi indicatori ai cercetării și a unei noi bibliometrie care să includă publicațiile științifice, seturile de date și alte tipuri de rezultate ale activității de cercetare, precum și performanța individuală a cercetătorilor;
 - instituirea de noi sisteme și structuri de recompensare;
 - promovarea principiilor accesului liber și aplicarea la nivel internațional, în special în contextul inițiativelor de cooperare bilaterale, multilaterale și internaționale.

Coordonare structurată a statelor membre la nivelul UE și urmărirea aplicării recomandării

8. Să numească până la sfârșitul anului un punct național de referință, ale cărui sarcini vor fi:
- coordonarea măsurilor enumerate în prezenta recomandare;
 - îndeplinirea rolului de interlocutor al Comisiei Europene pe probleme legate de accesul la informațiile științifice și de conservarea acestora, mai exact de o mai bună definire a principiilor și a standardelor comune, de măsurile de punere în aplicare și de noile modalități de diseminare și partajare a rezultatelor cercetării în Spațiul European de Cercetare;
 - elaborarea de rapoarte privind urmărirea aplicării prezentei recomandări.

Examinare și raportare

9. Să informeze Comisia, în termen de 18 luni de la publicarea prezentei recomandări în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene* și, ulterior, o dată la fiecare doi ani, în legătură cu orice fel de măsuri luate ca răspuns la diferite elemente ale prezentei recomandări, conform unor proceduri ce urmează a fi definite și adoptate. Pe această bază, Comisia va examina progresele înregistrate în întreaga Uniune, pentru a stabili dacă sunt necesare măsuri suplimentare în vederea atingerii obiectivelor stabilite în prezenta recomandare.

Adoptată la Bruxelles, 17 iulie 2012.

Pentru Comisie
Neelie KROES
Vicepreședinte